

การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะในเด็ก

ผศ.พญ.นันทวัน ปิยะภาณี

สาขาวิชาโรคไต ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ

คือการติดเชื้อจุลินทรีย์ ทำให้เกิดการอักเสบในระบบทางเดินปัสสาวะ พบได้ในเด็กเล็กและเด็กโต แบ่งได้เป็นการติดเชื้อที่ไตและกรวยไต และการติดเชื้อในกระเพาะปัสสาวะ

การติดเชื้อไตและกรวยไตซ้ำ ๆ อาจก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ ได้แก่ ความดันเลือดสูงและโรคไตเรื้อรัง

สาเหตุและปัจจัยส่งเสริม

สาเหตุ

ส่วนใหญ่เกิดจากการค้างค้ำของปัสสาวะร่วมกับการปนเปื้อนจุลินทรีย์ผ่านเข้าทางท่อปัสสาวะ

ปัจจัยส่งเสริม

- ความผิดปกติของโครงสร้างทางเดินปัสสาวะ เช่น ภาวะปัสสาวะไหลย้อน (จากกระเพาะปัสสาวะสู่ท่อไต) และภาวะอุดตันในทางเดินปัสสาวะ
- ความผิดปกติในการบีบและคลายตัวของกระเพาะปัสสาวะ
- นิสัยการถ่ายปัสสาวะที่ไม่เหมาะสม

อาการ

ทารกและเด็กเล็ก

ส่วนใหญ่มักมีไข้ อาจร้องเวลาปัสสาวะ ปัสสาวะบ่อย กระปิบกะปรอย ปัสสาวะมีกลิ่นหรือสีผิดปกติ อาจมีอาเจียนหรืออุจจาระร่วงร่วมด้วย

เด็กโต

หากติดเชื้อที่ไตและกรวยไต มักมีไข้สูงปวดหลังหรือบั้นเอว หากมีกระเพาะปัสสาวะอักเสบ มักปวดท้องน้อย ปัสสาวะบ่อย ปัสสาวะแสบขัด

การวินิจฉัย

อาศัยการตรวจปัสสาวะที่เก็บโดยปราศจากการปนเปื้อน เด็กเล็กที่ยังควบคุมปัสสาวะไม่ได้ แพทย์อาจจำเป็นต้องใส่สายสวนเพื่อเก็บปัสสาวะส่งตรวจ เด็กที่ควบคุมการขับปัสสาวะได้ ให้ทำความสะอาดอวัยวะเพศ ชั้บให้แห้ง จากนั้นปัสสาวะส่วนต้นทิ้งเล็กน้อย แล้วเก็บปัสสาวะส่วนกลาง ปริมาณ 20-30 มล.

การดูแลรักษา

การรักษาจำเพาะคือการให้ยาต้านจุลชีพรับประทาน หรืออาจต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลรับยาต้านจุลชีพทางหลอดเลือดดำหากอาการรุนแรง ผู้ป่วยควรดื่มน้ำอย่างเพียงพอ เด็กเล็กให้ดื่มน้ำสะอาดบ่อย ๆ เด็กโตควรดื่มน้ำอย่างน้อยวันละ 6-8 แก้ว และรับประทานยาให้ครบตามแพทย์สั่ง

สำหรับเด็กอายุ 2 เดือนถึง 5 ปี ที่ติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ แนะนำให้ตรวจอัลตราซาวด์ระบบทางเดินปัสสาวะเพื่อตรวจหาความผิดปกติของไตและโครงสร้างระบบทางเดินปัสสาวะ

การป้องกัน

- ฝึกสุขนิสัยในการขับถ่าย ท่าทางการขับถ่ายที่เหมาะสม เช่น ในเพศหญิงให้กางขาออกให้กว้างพอขณะถ่ายปัสสาวะ ในการถ่ายปัสสาวะแต่ละครั้งให้ถ่ายออกจนสุดโดยไม่เร่งรีบ อาจกำหนดเวลาให้ถ่ายปัสสาวะทุก 3-4 ชั่วโมง ไม่ควรอั้นปัสสาวะเป็นเวลานานให้ปัสสาวะก่อนทำกิจกรรมที่ใช้เวลานานและก่อนเข้านอน

- ป้องกันท้องผูก โดยฝึกขับถ่ายอุจจาระให้เป็นเวลาทุกวัน ดื่มน้ำให้เพียงพอ รับประทานผักผลไม้เป็นประจำ

- สอนการทำความสะอาดอวัยวะเพศ หลังการขับถ่าย เด็กผู้หญิงให้ทำความสะอาดจากด้านหน้าไปด้านหลัง เพื่อไม่ให้เชื้อโรคบริเวณรอบทวารหนักมาปนเปื้อนบริเวณท่อปัสสาวะ